

Manual per realitzar visites guiades

Museu del Calçat i de la Indústria

Manual per realitzar visites guiades

Museu del Calçat i de la Indústria

Textos i imatges d'Aina Ferrero i Biel Company

Avinguda General Luque, 223
07300 Inca
871 911 643
museucp@incaciutat.com

museu.incaciutat.com

facebook.com/museuinca
instagram.com/museuinca

Ajuntament d'Inca

ARRIBADA AL MUSEU (PATÍ D'ARMES)

El Museu del Calçat i de la Indústria conta la història del calçat i de les seves indústries auxiliars a Mallorca, des del segle XIII fins al present. Es tracta d'un museu municipal dedicat al calçat i la indústria inaugurat el 2010 després de la recuperació i adaptació del pavelló de dependències generals de l'antic quarter de cavalleria, acabat de construir el 1922 i utilitzat fins a finals dels anys vuitanta. Aquest rep el nom del famós general Luque, a més de militar, polític de caire liberal i república, en agraïment per les seves gestions a Madrid per tal d'aconseguir la construcció del quarter. A més de donar-li nom al quarter, també fou nomenat fill il·lustre de la ciutat. El projecte inicial fou de l'arquitecte mallorquí Francesc Roca, però durant la construcció aquest patí algunes modificacions per part de l'arquitecte Guillem Reynés.

El Museu va ser reinaurat a finals del 2018 i es tracta d'un centre museístic construït des de la pròpia comunitat que l'alberga. Els propis inquers i inquieres varen tenir un gran pes a l'hora de decidir com havia de ser mostrat el seu patrimoni a través d'una sèrie d'enquestes i grups de discussió realitzats durant l'any anterior a la reinauguració. A més a més, la gran majoria de peces que formen part del fons d'aquest, han estat cedits o donats per persones i empreses de l'illa i cada una d'aquestes amaga la història real lligada a la identitat d'un poble que ha fet del calçat un vertader motor de vida.

La principal tasca del Museu són les de conservar el patrimoni material i immaterial de l'illa de Mallorca, investigar-lo, documentar-lo i difondre'l; tot això amb la participació activa de la comunitat.

PLANTA BAIXA (EXPOSICIÓ TEMPORAL I PEÇA DEL MES)

El Museu disposa de guies de sala (general, per infants, de la peça del mes i de l'exposició temporal) i està organitzat de la següent manera: a la planta de baix trobam la peça del mes (una peça del museu que es va renovant mensualment) i l'exposició temporal (que va canviant periòdicament i que guarda relació amb el contingut general del museu); i a la planta de dalt trobam l'exposició permanent, renovada a finals del 2018 amb la participació activa de la comunitat local, que a través d'un procés d'enquestes i grups de discussió, decidí com volia que fos exposat el seu patrimoni.

Trobareu la informació sobre l'exposició temporal i la peça del mes a la web del Museu (museu.incaciutat.com/exposicions).

EXPOSICIÓ PERMANENT

En cas de tenir problemes de mobilitat, es pot utilitzar l'ascensor prèvia petició al personal de recepció.

BREU RECORREGUT HISTÒRIC

Na Crispina ens dona la benvinguda a l'exposició permanent. La mascota del Museu està inspirada en una de les màquines d'aquest i el seu nom i la seva història va ser redactada Núria Lara, la guanyadora del concurs escolar per donar-li vida realitzat a finals del 2019.

L'exposició permanent comença amb un breu recorregut històric del calçat, malgrat aquest no disposi de cap peça arqueològica. Les darreres investigacions indiquen que els éssers humans van començar a protegir-se els peus fa uns 40.000 anys, tot i que les primeres pintures rupestres en les que apareixen persones amb botins de pell són del 14.000 a. C. Aquest calçat primitiu estava fet amb escorces d'arbres, fulles trenades o trossos de pell embolicats al voltant de peu amb lligadures. Algunes de les restes més antigues són sabates tipus sandàlia i botins que provenen de llocs tan allunyats com Nord-amèrica, Armènia, Espanya i Egipte. Totes aquestes restes han estat datades entre el 10.000 i el 3.500 a. C.

Des d'aquest moment, el calçat tindrà un paper importantíssim en la història de la humanitat, no només per la seva funció com a protecció dels peus, sinó també com a element estètic i cultural i com a reflex de les diverses societats i estrats sorgits al llarg de la història.

LA FABRICACIÓ ARTESANAL

Amb el pas del temps, aquesta necessitat primitiva de protegir-se el pes anà originant el desenvolupament d'una important indústria arreu del món. A les Balears les activitats relacionades amb la pell sempre han gaudit d'una especial rellevància, amb Inca com a focus central de fabricació de calçat de l'illa des del segle XIII, quan els sabaters produïen calçat per cobrir la demanda del mercat local. Tanmateix, a partir d'aquest segle, Inca hagué d'augmentar la seva producció per tal d'abastir les necessitats de tota l'illa.

Durant l'època medieval i moderna l'organització dels sabaters era gremial i es dividia en les categories de mestre, oficial i aprenent, tot i que també està documentada la presència d'esclaus. Tot i ser un sistema regulat, entre els diferents sabaters hi havia importants diferències econòmiques, no només per qüestions purament relacionades amb la producció de calçat, sinó també per la possessió de terres o l'activitat comercial. Sembla que per arribar a fabricar una sabata de manera adequada es necessitaven entre 4 i 8 anys d'aprenentatge.

L'elaboració artesanal del calçat és un complex procés que ha mantingut les mateixes fases de producció durant segles, tot exigint als sabaters unes habilitats molt especials assolides després d'anys d'aprenentatge. Antigament era habitual la col·laboració de tots els membres de la família, repartint-se les tasques entre homes, dones i infants.

Primer de tot el sabater prenia les mesures del client, feia els patrons a partir del disseny elegit sobre una forma de fusta ja feta pel former i preparava els talls de pell. A continuació, les dones eren les encarregades de cosir a mà (i posteriorment a màquina) els talls de pell que després muntarien els homes, entatxant-los sobre la forma i cosint-hi la plantilla, la vira i la sola. Els acabats finals, com la neteja o la pintura de les sabates també eren tasques realitzades habitualment per dones. Durant tot el procés, els infants realitzaven tasques simples com encolar o anar a cercar els materials. Tot i això, algunes investigacions apunten que la divisió del treball entre sexes no era tan marcada com a les fàbriques, i que anà augmentant a mesura que avançaven els segles i es passava de les cases particulars on es treballava com a unitat familiar cap a petits tallers amb un o varis sabaters.

En aquest àmbit es pot observar una important selecció d'eines tradicionals del segle XX. La fabricació manual, així com la industrial, requeria una gran quantitat de sub processos específics, pel que eren necessàries eines com les tenalles per extreure claus i tallar el filferro; el xeire per esmolar; el guardamà per protegir la mà dels talls; el tirapeu per subjectar la sabata mentre es treballava; l'alena per foradar; les tenalles de muntar per agafar el couro; ajustar-lo a la forma i subjectar les tatxes; la rodeta per marcar punt; la planxeta per allisar o brunyir la pell o la sola encerada; o el peu de ferro o al·lot per treballar la sabata.

Moltes d'aquestes es repeteixen amb petites variants segons les necessitats del sabater i cada model de sabata i seran essencials per al disseny de les màquines posteriors, basat en la forma i la funció d'aquestes. N'és un exemple d'aquesta convivència les màquines semimanuals que tenim, com la cissalla (per tallar patrons), les pistoles de clavar grapes, la màquina per atupar

la boca de les sabates, la màquina per fer decoracions a la sola, la de retallar soles o la de fer el bisellat a la vira.

També eren importants la taula i la cadira, els elements sobre els que real s'assentava el sabater per realitzar les sabates. El Museu disposa d'un banc de sabater i un d'espardanyer, tots dos de fusta, i amb unes funcions molt similars, tot i que per realitzar diferent tipus de calçat.

LA FABRICACIÓ INDUSTRIAL

Des dels inicis del procés de mecanització la fabricació del calçat ha experimentat una gran evolució. En el darrer quart del segle XIX la fabricació a Mallorca ja havia abandonat les formes més tradicionals i havia experimentat certs canvis en la producció. Moltes d'aquestes transformacions són promogudes per Antoni Fluxà, iniciador d'una de les nissagues més poderoses del calçat a Mallorca. Les màquines més senzilles són les que tingueren una difusió més ràpida pel fet de ser compatibles i complementàries amb les taques manuals.

Els sistemes mecànics no arribaren a Inca fins al 1915, coincidint amb l'arribada de l'electricitat. Tot això implicarà un augment de la producció, que tractarà de satisfer nous mercats i respondrà a un objectiu empresarial de disciplinar una mà d'obra amb cada vegada més reclamacions de millores en les condicions laborals. Tot i no aconseguir un procés d'industrialització complet, en les tres primeres dècades del segle XX Inca es convertirà en el

principal nucli de producció de calçat de Mallorca. Durant la Guerra Civil, tot i la falta de cuir per l'aïllament entre les zones productores de matèries primeres i aquelles on es realitzen les manufactures, la indústria del calçat es veu afavorida inicialment amb el domini franquista per l'absència de competència i la producció es duplica. La postguerra però, si afectarà la producció, ja que no experimentarà un nou creixement fins a la dècada dels anys cinquanta gràcies a les exportacions estrangeres.

La fabricació de calçat a Inca va tenir una incidència tan important fins al punt de modificar els paisatges de la ciutat, convertint determinades zones d'aquesta en àries industrials, amb detalls tan singulars com les xemeneies. Contribuiran a aquesta fisonomia no només les fàbriques, sinó també altres edificis, com magatzems, habitatges i altres obres d'enginyeria. Tot i això, no podem oblidar que Inca no arriba a ser mai un municipi completament industrial i que per tant, fins ben entrat el segle XX s'assemblava més a una zona de fabricació artesanal que no pas a una zona plenament industrial. No és estrany que entre les quatre tipologies d'espais de producció tres siguin el taller artesanal, el taller parcialment mecanitzat i la llar. L'altre és la fàbrica, entesa com a gran edifici que acull nombrosos treballadors i maquinària.

En aquest espai pretenem reconstruir la forma d'una fàbrica de calçat. Les fàbriques sorgiran a la comarca del Raiguer a partir de la I Guerra Mundial, coincidint amb el procés de mecanització. Tot i això, alguns dels processos de fabricació continuaren sent parcialment o completament manuals durant dècades. De fet, les diferents fases de fabricació no difereixen gaire de les tradicionals.

La primera fase és la de disseny i de forma. El disseny és realitzat pel dissenyador o patronista, que a part d'unes habilitats artístiques notables i un domini de la moda, també necessitava tenir certs coneixements sobre geometria i matemàtiques. Alguns d'aquests treballaven contractats per les fàbriques i d'altres eren freelance. Aquests darrers de vegades tenien problemes amb les fàbriques perquè rebutjaven els seus dissenys i després tractaven d'imitar-los. El dissenyador era qui s'encarregava de dibuixar la futura sabata, així com les peces mitjançant les quals estaria composta i d'enviar aquest material a la fàbrica. En aquesta vitrina podem observar alguns dissenys i esbossos d'un destacat patronista inquer, Miquel Prats; a més d'alguns manuals de disseny. El segon subprocés és el modelatge de les formes de fusta. La forma és una còpia abstracta en fusta del peu humà que té com a funció substituir el, una tasca altra vegada complicada, ja que es tractava de realitzar sobre fusta la forma del peu sobre la qual es confeccionaria posteriorment la sabata. El former es servia de diverses eines com raspes, ganivets, llimes o paper de vidre. Finalment, pràctica un forat horitzontal en el terç superior de la forma perquè, quan la forma hagi realitzat la seva funció es pugui retirar fàcilment.

La segona fase és la de patronatge i tall, que consisteix a traslladar els dissenys realitzats en paper als talls de pell amb els que es confeccionarà la sabata. Primer de tot, el patronista reproduïa diverses vegades els patrons realitzats pel dissenyador en cartó dur. Posteriorment, l'escalador era qui s'encarregava de fer els patrons per les diverses talles, engrandint o fent

més petits els patrons originals, que solien ser de les talles 41, 37 i 25. Per això utilitzava l'aparell d'escalar patrons, que tenia una mesura en centímetres per mesurar l'amplària i en punts francesos o anglesos per la llargària. El tercer procés era el tall dels patrons escalats, operació que es realitzava amb la cisalla. Amb el pas del temps, aparegueren noves màquines que facilitaren i feren més ràpida aquesta tasca, ja que reproduïen el patró i el tallaven alhora. Finalment, mitjançant els patrons en cartó es tallaven a la pell, al banc de fusta de tallador. Aquest tractava d'aprofitar al màxim la pell i destinava cada part a una peça concreta de la sabata: les zones més bones s'usaven per tallar les pales i les zones més dèbils es destinaven a les taloneres. Les eines més importants eren el ganivet d'acer flexible i la pedra d'afilar. Actualment tot aquest procés es realitza de forma mecanitzada.

La tercera fase és l'enfranquiment o aparat, on es preparaven i cosien els diferents trossos de pell donarien forma a la futura sabata. Aquesta es compon d'una sèrie de tasques específiques com el rebaixat (per disminuir la grossor de la vora dels talls que han d'anar acoblats), el trepat (per ornamentar la sabata amb petits forats) o el repuntat (per unir els diferents trossos de pell entre ells cosint-los). La secció era ocupada exclusivament per dones, conegudes com a aparadores, ja que amb l'arribada de les primeres màquines de cosir en el darrer quart de segle XIX aquestes s'especialitzaren definitivament en el repuntat. Cal anotar que les condicions laborals d'aquestes varen ser sempre pitjors que la dels homes, ja que a més de cobrar menys, també patiren amb major mesura la flexibilitat laboral. També patiren més les reformes franquistes, després d'uns anys on el nombre de dones a les fàbriques havia augmentat a causa que els homes estiguessin al davant. El 1936 el Fuero del Trabajador va prohibir a les dones casades treballar i no es va modificar fins al 1967, amb una reforma que acceptava que treballessin amb el consentiment del seu marit i fent la mateixa tasca que abans d'estar casades. Tanmateix, moltes varen continuar treballant a domicili, amb unes condicions laborals més precàries, sense sou fix ni assegurança. Però la transició i l'arribada de la democràcia, tot i que implicà millores per a elles, ja que pogueren entrar al mercat de treballar lliurement; continuaren veient-se relegades a unes condicions més precàries i a un sou inferior, sobretot amb la crisi dels anys vuitanta, on foren les primeres en patir la reducció de plantilles. Així, es veren novament relegades al treball domiciliari o les subcontractes externes. Simplement la màquina de cosir tornava a passar de la fàbrica a la llar.

La quarta fase és el muntatge, la fase més llarga i que ocupava més espai a les fàbriques, ja que compta amb molts de subprocessos i màquines grans. Si l'aparat era un àmbit femení, el muntatge era un àmbit completament masculí. Cada màquina està concebuda per dur a terme una part molt especialitzada del procés. El Raiguer s'ha especialitzat per fabricar un tipus de sabata de gran qualitat anomenada Goodyear, molt confortable i resistent, caracteritzada per una doble costura que uneix el cos de la sabata a la vira i un segon repuntat exterior que fixa la sola en aquesta peça. La primera màquina que trobam és la de muntar o centrar, que permetia modelar les punteres i taloneres de la sabata. Mentre es subjectava la sabata a la part central, s'estirava la pell amb l'ajuda d'unes tenalles i posteriorment es clavaven dues tatxes a

cada costat de la sabata. Tenia un sistema de calefacció regulable que facilitava la tasca. La següent màquina és la de cosir soles, que servia per cosir les soles Goodyear. L'aparell foradava amb una alena alhora que cosia les parts inferior i superior de la sola usant els fils que s'enceraven en la part posterior. Els volants permetien rectificar el cosit de manera manual. A continuació trobem la màquina d'assentar soles, que aplanava i allisava les soles de les sabates a través de dos corròns perquè quedessin ben llises i emmotllades. La forma dels corròns, dels quals es podia graduar la velocitat, permetia adaptar-se als contorns i a les necessitats del tipus de sola que es desitjàs obtenir. Per la seva banda, la màquina de desbastar servia per tallar i polir les parts més bastes, dures o aspres de la sola per facilitar el cosit posterior. També trobam la màquina de marcar punt, que servia per senyalitzar les posicions on hi havia d'haver els punts de la costura. Aquest procés es duia a terme amb les rodetes de marcat punt i, atès que es feia de manera regular, realitzaven també una funció decorativa. La següent màquina era la de desvirar soles, que servia per retallar el sobrant i les imperfeccions dels contorns de la sola, tallant les rebaves després del cosit. Per evitar cremades durant el procés, un petit dipòsit d'aigua permetia refrescar la part treballada, mentre la pols era succionada i decantada. La màquina consta també d'una esmoladora per a la fresa. La següent és la màquina de toscar sola, utilitzada per donar un acabat llis i uniforme a la sola. Primer es passava un paper de vidre a la sola de cuir. La sola, un cop raspallada, es tintava i es fregava per llevar les imperfeccions. La darrera màquina d'aquesta fase és la de cardar o raspar, que servia per polir els tacons i cardar la pell. L'aparell consta de dues rodes, una amb un paper de vidre més gruixut i una altra amb un paper més fi, segons l'acabat que es desitjàs. A la part inferior, un aspirador anava succionant els sobrants.

La cinquena fase és la d'acabament, la darrera fase on es treballa sobre les sabates. En aquesta es donaven els darrers retocs a les sabates. Sobretot es tractava de netejar-les i embellir-les. En aquesta trobem tres màquines. La primera és la de passar ferros, que s'emprava per segellar i precintar en calent la sola amb la vira. Al mateix temps l'aparell també allisava i alluentava els laterals d'aquesta. La segona és la màquina de polir, que servia per netejar i brillantar. Consta de raspalls diferents i d'un aspirador que succionava les restes. Un primer raspall netejava les restes de cola, després un segon brillantava el tacó i un tercer la sola. Finalment, un quart raspall ho deixava tot net i brillant, a punt perquè la sabata passàs a la secció d'envasat. La tercera i darrera màquina és la de vaporitzar, emprada per extreure les arrugues de la pell de la sabata ja muntada. La màquina usava vapor d'aigua mesclat amb sabó a manera de suavitzant. El bufador donava aire calent que servia per hidratar la pell i suavitzar-la. Després amb la planxeta s'anava allisant tota la superfície.

La sisena i darrera fase és l'envasat, on s'embolicaven les sabates en paper i es ficaven dins les capsos, deixant-les llestes per a la seva futura distribució i comercialització. Torna a ser una zona majoritàriament femenina, però també trobam alguns homes.

Un altre espai important de la fàbrica, tot i que fora del procés de fabricació, és l'oficina, un centre de poder ocupat gairebé sempre per homes. De fet, només es coneix una dona que estigués implicada en la gerència o direcció d'una fàbrica de calçat, Francisca Fluxà Rayó.

LES INDÚSTRIES AUXILIARS

Indústries aparentment tan allunyades com l'elèctrica, la ferroviària o la de fabricació de cartró han tengut un pes molt important en la indústria del calçat. El tren i l'electricitat foren cabdals, un per connectar el territori i facilitar el comerç i l'enviament de matèries primeres i l'altre per afavorir el procés de mecanització de la fabricació. Com hem vist, la fabricació de la sabata és un procés molt laboriós que requereix una gran quantitat de procediments i un alt grau d'especialització. És per això que al llarg del segle XX anaren sorgint empreses com a conseqüència de la demanda de productes bàsics per l'elaboració de la sabata: com adoberies, fàbriques de formes, tacons, gomes, soles, tensadors, freses, betums i productes químics, coles, caps de cartró, distribuïdors d'ornament i maquinària especialitzada, mecànics o enllustradors; la majoria situades a Palma.

Entre aquestes la més destacada seria l'adoberia, on es preparava la pell de l'animal per poder-la utilitzar en la fabricació de calçat. Per dur a terme aquest laboriós procediment de transformar la pell en cuir antigament era necessària la intervenció dels blanquers i els assaonadors. Els primers aconseguien la matèria primera de les carnisseries i marxants de bestiar, mentre els segons iniciaven el procés d'adobament, que podia allargar-se mesos.

Aquests darrers també s'encarregaven de tenyir la pell, llevar-li les arrugues, assecar-la, il·lustrar-la o cilindrar-la. Estaven obligats a treballar fora dels nuclis urbans per la forta olor i si era possible prop dels torrents per obtenir aigua. A partir del segle XIX es varen anar abandonant els sistemes tradicionals i es començaren a utilitzar productes com el crom o les sals minerals per l'assaonament, així com maquinària com el bombo que tenim aquí, tot i ser més petit de l'emprat habitualment.

En aquest espai també podem observar tres exemples més d'aquesta indústria auxiliar: un teler per trenar la pell (sobretot per sabates d'estiu), un extensòmetre (per provar l'elasticitat i el punt de ruptura de les gomes), i una màquina d'esmolar fresas (utilitzades en la màquina de desvirar).

També van aparèixer altres empreses i professionals relacionats indirectament amb la indústria sabatera, com impremtes, bancs, fotògrafs, transportistes, gestories, botigues de roba i complements, merceries o models. A la vitrina podem observar exemples d'aquestes indústries auxiliars, com una capsa, dietaris de gestió i lletres de canvi, betums, tatxes, soles de goma, fotos de models i mostraris de representants de calçats. També la fotografia de la dona vestida de pagesa trenant, utilitzada a les fires internacionals de calçat i pell.

Altres indústries importants a la comarca que compartiren la pell com a material base foren les fabricques de jaquetes i marroquineria. Trobam exemples d'aquestes amb les màquines de cosir i planxar guants, els dibuixos de jaquetes i la jaqueta i el prototip a sobre dels maniquins.

PERSONES

A la comarca del Raiguer la fabricació de calçat ha tingut un pes molt important i la majoria dels seus habitants han estat relacionats d'una manera o altra amb aquesta. La vida a Inca ha girat entorn durant moltes dècades entorn de les jornades de treball de les fàbriques, convertint-se aquestes en bressol per a noves relacions personals. No fou estrany que es formassin matrimonis entre companys de fàbrica i que els seus fills també entressin a treballar a l'empresa dels seus pares. De fet, el treball infantil va ser habitual fins a principis de segle XX, encara que la legislació ho prohibís des del 1900 a menors de 10 anys.

Pel que fa a l'associacionisme, entre finals de segle XIX i principis del XX, el moviment obrer a Mallorca fou molt actiu lluitant per millorar les condicions de treball dels obrers. Els sabaters eren dels més nombrosos dins aquestes noves associacions obreres que denunciaven en aquest cas la manca de salubritat i seguretat a les màquines, la pujada dels salaris i un horari de vuit hores. Amb la instauració de la dictadura aquestes foren clausurades i molts dels seus membres represaliats, i no reapareixeran fins als anys setanta amb l'arribada de la democràcia. Des de finals de segle XIX també apareixen noves formes de socialització; entitats esportives, mútues, instructives, culturals o recreatives, com el Club Esportiu Constància, on formaren part de les seves files nombrosos sabaters. També les fàbriques patrocinaran aquests equips.

En aquest espai memorial volem homenatjar tots aquests sabaters i sabateres que durant segles han fet que la sabata hagi esdevingut una senya d'identitat del municipi. L'objectiu d'aquestes fotografies, rebudes durant el 2018 després d'una crida popular, i d'aquests noms (els que estan en negretes corresponen a les fotografies), trets del padró municipal, és dignificar i valorar la seva tasca incansable. És cert que apareixen més homes que dones escrits, però és que la tasca laboral de les dones gairebé mai no apareixia en els padrons i censos de població. Finalment, amb les taquilles intentam representar aquest espai de les fàbriques i dels objectes que hi guardaven els treballadors i treballadores.

MODA I PUBLICITAT

Tanmateix, a partir dels anys vuitanta la producció experimentarà una greu crisi a causa de la globalització, les noves directrius econòmiques europees, la terciarització de l'economia o les dificultats per adaptar-se als nous mètodes de fabricació. En aquest context tancaran moltes fàbriques de calçat i d'indústries auxiliars. Avui en dia la indústria del calçat és poc rellevant en l'economia, tant pel nombre de treballadors com en el producte interior brut. Tot i això, algunes fàbriques perduraran fins el dia d'avui, optant en alguns casos, això sí, per la deslocalització i l'exportació dels seus productes, amb un gran reconeixement internacional.

En aquestes vitrines es pot observar una col·lecció de sabates elaborades i cedides per AFACA (Asociación de Fabricantes y Auxiliares), de la qual han format part diverses empreses mallorquines al llarg del segle XX, algunes de les quals encara perduren. Entre les marques amb més renom que han desaparegut destaquen Melis, Bonafé i Guasp, Yanko, George's o Bay. A la darrera de les estanteries s'hi troba el calçat que es realitza avui en dia a Mallorca i en un mapa trobam les botigues on es pot adquirir.

L'evolució del calçat sempre ha anat relacionada amb els canvis en la indumentària de cada època. L'abandonament de la vestimenta tradicional a Mallorca va anar acompanyat de la introducció de models de calçat més d'acord amb les tendències internacionals. Els fabricants de la comarca s'hagueren d'adaptar a aquests canvis i introduir models italians i francesos a les seves produccions. La comarca no només tingué un paper rellevant en la producció, sinó

també en el disseny i l'edició. De fet, durant les dècades dels 40, 50 i 60 la revista MODA y LÍNEA, editada a Mallorca per Miquel Trobat i de la que tenim diversos exemplars a la vitrina, fou una revista de referència en moda en l'àmbit estatal.

Per la seva banda, la comercialització del producte també és una fase essencial del procés productiu. A partir dels anys trenta alguns empresaris d'Inca començaren a utilitzar l'anglès en la publicitat i la seva marca comercial amb una clara visió exportadora, però sobretot a partir dels anys seixanta, quan es reobre el mercat exterior quan aquestes canvien el seu nom comercial per un que sonàs estranger, com Camper, Lotusse o Yanko. Tant els grans empresaris com els petits fabricants de calçat mallorquins s'adonaren del poder de la publicitat i utilitzaren targetes de visita, fulls publicitaris, anuncis en premsa i cartelleria que podem observar aquí. Amb el temps, la imatge començà a guanyar protagonisme a la paraula fins que es convertí en l'element central dels anuncis.

WUNDERKAMMER

Les *wunderkammers*, també anomenades cambres de les meravelles o gabinets de curiositats, eren petites habitacions o sales privades estibades d'objectes procedents de les més diverses parts del món. Tot i que aquestes varen desaparèixer entre els segles XVIII i XIX, es consideren les antecessores directes dels museus d'art i ciències naturals.

La nostra Wunderkammer és una interpretació lliure d'aquests gabinets, amb un recull d'objectes fantàstics de diversa procedència (sabates històriques emprades per diverses funcions, sabates en miniatura, formes d'esportistes famosos, sabates i objectes de grans

dimensions i obres d'art d'artistes com Louise Bourgeois o Chema Madoz) i textos de diversos llocs i èpoques.

SABATECA

Al final de l'exposició trobam la Sabateca, l'espai educatiu del Museu. En aquesta hi trobam una sèrie de jocs i activitats pensades per a totes les edats i capacitats: la llibreria, el *quiz*, els cub, la creació artística, el pantògraf i els imants.

